ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JEAN MISCHO
της 25ης Οκτωβρίου 2001 [1]

I — Εισαγωγή

A — Ιστορικό της διαφοράς

1. Κατόπιν ελέγχων που πραγματοποιήθηκαν στον τομέα του πολυπροπυλενίου στις 13 και 14 Οκτωβρίου 1983 βάσει του άρθρου 14 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης [2], η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άνοιξε φάκελο όσον αφορά το χλωριούχο πολυβινύλιο (στο εξής: PVC)· διενήργησε τότε διαφόρους ελέγχους στα γραφεία των εμπλεκομένων επιχειρήσεων και τους ζήτησε επανειλημμένως πληροφορίες.

2. Στις 24 Μαρτίου 1988, η Επιτροπή κίνησε αυτεπαγγέλτως, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17, διαδικασία κατά δεκατεσσάρων παραγωγών PVC. Στις 5 Απριλίου 1988, απηύθυνε σε κάθε μία από τις επιχειρήσεις αυτές την ανακοίνωση των αιτιάσεων που προβλέπεται από το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 [3]. Όλες οι επιχειρήσεις στις οποίες απευθυνόταν η ανακοίνωση των αιτιάσεων υπέβαλαν παρατηρήσεις τον Ιούνιο του 1988. Με εξαίρεση τη Shell International Chemical Company Ltd, η οποία δεν υπέβαλε σχετικό αίτημα, ανέπτυξαν προφορικά τις απόψεις τους στη διάρκεια του Σεπτεμβρίου 1988.

3. Την 1η Δεκεμβρίου 1988, η συμβουλευτική επιτροπή για τις συμπράξεις και τις δεσπόζουσες θέσεις (στο εξής: συμβουλευτική επιτροπή) διατύπωσε τη γνώμη της επί του προσχεδίου αποφάσεως της Επιτροπής.

4. Κατά το πέρας της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 89/190/ΕΟΚ, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.865, PVC) [4] (στο εξής: απόφαση PVC I). Με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή επέβαλε κυρώσεις, λόγω παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17.

3 — ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37.

4 — ΕΕ 1989, L 74, σ. 1.

Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ), στους εξής παραγωγούς PVC: Atochem SA, BASF AG, DSM NV, Enichem SpA, Hoechst AG (στο εξής: Hoechst), Hüls AG, Imperial Chemical Industries plc (στο εξής: ICI), Limburgse Vinyl Maatschappij NV, Montedison SpA, Norsk Hydro AS, Société artésienne de vinyl SA, Shell International Chemical Company Ltd, Solvay et Cie (στο εξής: Solvay) και Wacker-Chemie GmbH.

5. Όλες αυτές οι επιχειρήσεις, πλην της Solvay, προσέφυγαν κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του κοινοτικού δικαστή και ζήτησαν την ακύρωσή της.

6. Με διάταξη της 19ης Ιουνίου 1990, Norsk Hydro κατά Επιτροπής [5], το Πρωτοδικείο έκρινε απαράδεκτη την προσφυγή της επιχειρήσεως αυτής.

7. Προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως, αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των λοιπών υποθέσεων.

8. Με απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1992, BASF κ.λπ. κατά Επιτροπής [6], το Πρωτοδικείο κήρυξε ανυπόστατη την απόφαση PVC I.

9. Κατόπιν αιτήσεως αναιρέσεως της Επιτροπής, το Δικαστήριο, με απόφαση της 15ης Ιουνίου 1994, Επιτροπή κατά BASF κ.λπ. [7], αναίρεσε την απόφαση του Πρωτοδικείου και ακύρωσε την απόφαση PVC I.

10. Κατόπιν της αποφάσεως αυτής του Δικαστηρίου, η Επιτροπή εξέδωσε, στις 27 Ιουλίου 1994, νέα απόφαση κατά των παραγωγών τους οποίους αφορούσε η απόφαση PVC I, εξαιρουμένων, ωστόσο, των Solvay και Norsk Hydro AS [απόφαση 94/599/ΕΚ της Επιτροπής, της 27ης Ιουλίου 1994, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (IV/31.865 — PVC) (ΕΕ L 239, σ. 14, στο εξής: απόφαση PVC II)]. Με την απόφαση αυτή επιβλήθηκαν στις επιχειρήσεις-αποδέκτες της αποφάσεως πρόστιμα του ίδιου ύψους με εκείνα που τους είχαν επιβληθεί με την απόφαση PVC I.

11. Η απόφαση PVC II περιέχει τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 1

Οι επιχειρήσεις BASF AG, DSM NV, Elf Atochem SA, Enichem SpA, Hoechst AG, Hüls AG, Imperial Chemical Industries plc,

5 — T-106/89, μη δημοσιευθείσα στη Συλλογή.

6 — T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 και T-104/89, Συλλογή 1992, σ. II-315.

7 — C-137/92 P, Συλλογή 1994, σ. I-2555.

Limburgse Vinyl Maasschappij NV, Montedison SpA, Société artésienne de vinyle SA, Shell International Chemical [Company] Ltd και Wacker Chemie GmbH παρέβησαν το άρθρο 85 της Συνθήκης ΕΚ συμμετέχοντας [μαζί με τη Norsk Hydro (...) και τη Solvay (...)] για τις περιόδους που προσδιορίζονται στην παρούσα απόφαση σε συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική που ανάγεται στον Αύγουστο του 1980 περίπου και σύμφωνα με την οποία οι παραγωγοί που προμηθεύουν PVC στην Κοινότητα έλαβαν μέρος σε τακτικές συναντήσεις για να καθορίσουν τιμές-στόχους και ποσοστώσεις-στόχους, να σχεδιάσουν συντονισμένες πρωτοβουλίες για την αύξηση των τιμών και να ελέγξουν τη λειτουργία αυτών των συμπαιγνιών διακανονισμών.

Άρθρο 2

Οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1, οι οποίες συνεχίζουν να δρουν στον τομέα του PVC στην Κοινότητα (πλην των Norsk Hydro και Solvay προς τις οποίες υφίσταται ήδη έγκυρη διαταγή παύσης της παράβασης), παύουν αμέσως τις εν λόγω παραβάσεις (αν δεν το έχουν ήδη πράξει) και απέχουν στο εξής, όσον αφορά τις δραστηριότητές τους στον τομέα του PVC, από κάθε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική που ενδέχεται να έχει το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής πληροφοριών σε θέματα που καλύπτονται, συνήθως, από το επαγγελματικό απόρρητο, με τις οποίες οι συμμετέχοντες ενημερώνονται άμεσα ή έμμεσα σχετικά με την παραγωγή, τις παραδόσεις, τις ποσότητες αποθεμάτων, τις τιμές πωλήσεων, το κόστος ή τα επενδυτικά σχέδια άλλων μεμονωμένων παραγωγών, ή με τις οποίες έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν την εκτέλεση κάθε ρητής ή σιωπηρής συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής που αφορά τις τιμές ή την κατανομή των αγορών στην Κοινότητα. Κάθε σύστημα για την ανταλλαγή γενικών πληροφοριών στο οποίο συμμετέχουν οι παραγωγοί σχετικά με τον τομέα PVC πρέπει να λειτουργεί με τρόπο ώστε να αποκλείεται κάθε πληροφορία από την οποία να μπορεί να διαπιστωθεί η συμπεριφορά μεμονωμένων παραγωγών, ειδικότερα δε οι επιχειρήσεις απέχουν από την ανταλλαγή μεταξύ τους κάθε πρόσθετης πληροφορίας που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ανταγωνισμό και δεν καλύπτεται από τέτοιο σύστημα.

Άρθρο 3

Τα ακόλουθα πρόστιμα επιβάλλονται στις επιχειρήσεις που αναφέρονται στην παρούσα απόφαση, όσον αφορά την παράβαση που διαπιστώνεται στο άρθρο 1:

i) BASF AG: πρόστιμο 1 500 000 ECU,

ii) DSM NV: πρόστιμο 600 000 ECU,

iii) Elf Atochem SA: πρόστιμο 3 200 000 ECU,

iv) Enichem SpA: πρόστιμο 2 500 000 ECU,

v) Hoechst AG: πρόστιμο 1 500 000 ECU,

vi) Hüls AG: πρόστιμο 2 200 000 ECU,

vii) Imperial Chemical Industries plc: πρόστιμο 2 500 000 ECU,

viii) Limburgse Vinyl Maatschappij NV: πρόστιμο 750 000 ECU,

ix) Montedison SpA: πρόστιμο 1 750 000 ECU,

x) Société artésienne de vinyl SA: πρόστιμο 400 000 ECU,

xi) Shell International Chemical Company Ltd: πρόστιμο 850 000 ECU,

xii) Wacker-Chemie GmbH: πρόστιμο 1 500 000 ECU.»

Β — *Η διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου*

12. Με διάφορα δικόγραφα προσφυγής που κατατέθηκαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου κατά το χρονικό διάστημα από 5 έως 14 Οκτωβρίου 1994, οι επιχειρήσεις Limburgse Vinyl Maatschappij NV, Elf Atochem SA (στο εξής: Elf Atochem), BASF AG, Shell International Chemical Company Ltd, DSM NV και DSM Kunststoffen BV, Wacker-Chemie GmbH, Hoechst, Société artésienne de vinyl SA, Montedison SpA, ICI, Hüls AG και Enichem SpA άσκησαν προσφυγές ενώπιον του Πρωτοδικείου.

13. Κάθε προσφεύγουσα ζήτησε την πλήρη ή τη μερική ακύρωση της αποφάσεως PVC II και, επικουρικώς, την ακύρωση του επιβληθέντος προστίμου ή τη μείωση του ύψους

του. Επιπλέον, η Montedison SpA ζήτησε να υποχρεωθεί η Επιτροπή να την αποζημιώσει, λόγω των εξόδων που συνδέονταν με τη σύσταση εγγυήσεως και για όλα τα άλλα έξοδα που προέκυψαν από την απόφαση PVC II.

Γ — *Η απόφαση του Πρωτοδικείου*

14. Με απόφαση της 20ής Απριλίου 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής[8] (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), το Πρωτοδικείο:

— συνεκδίκασε τις υποθέσεις προς έκδοση κοινής αποφάσεως·

— ακύρωσε το άρθρο 1 της αποφάσεως PVC II στο μέτρο που με το άρθρο αυτό γινόταν δεκτή η συμμετοχή της Société artésienne de vinyle SA στην προσαπτόμενη παράβαση μετά το πρώτο εξάμηνο του 1981·

— μείωσε τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν στις Elf Atochem, Société artésienne de vinyle SA και ICI, αντιστοίχως, σε 2 600 000, 135 000 και 1 550 000 ευρώ·

— απέρριψε τις προσφυγές κατά τα λοιπά·

— αποφάνθηκε επί των δικαστικών εξόδων.

Δ — *Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου*

15. Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 5 Ιουλίου 1999, οι Wacker-Chemie GmbH (στο εξής: Wacker-Chemie) και Hoechst άσκησαν αναίρεση κατ' εφαρμογήν του άρθρου 49 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου.

16. Οι αναιρεσείουσες ζητούν από το Δικαστήριο:

— να αναιρέσει τα σημεία 4 και 5 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως καθόσον τις αφορά·

— να ακυρώσει την απόφαση PVC II καθόσον τις αφορά·

— επικουρικώς, να μειώσει το ύψος του προστίμου που τους επιβλήθηκε·

8 — T-305/94, T-306/94, T-307/94, T-313/94, T-314/94, T-315/94, T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 και T-335/94, Συλλογή 1999, σ. II-931.

— επικουρικότερον, να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου προκειμένου αυτό να αποφανθεί εκ νέου·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα ή, σε περίπτωση αναπομπής ενώπιον του Πρωτοδικείου, να επιφυλαχθεί ως προς το ζήτημα των εξόδων, αφήνοντας τούτο στην εκτίμηση του Πρωτοδικείου.

17. Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως·

— να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα για τη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου και στα έξοδα της παρούσας διαδικασίας.

II — Ανάλυση

18. Οι αναιρεσείουσες διατυπώνουν αιτιάσεις σχετικές με την παράβαση των άρθρων 10, παράγραφος 1, και 32, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, στις σκέψεις της αποφάσεως που αναφέρονται στις τέσσερις γερμανικές επιχειρήσεις, την πλημμελή προηγούμενη διοικητική διαδικασία και την παράβαση των άρθρων 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17.

Επί του λόγου αναιρέσεως που αντλείται από την παράβαση των άρθρων 10, παράγραφος 1, και 32, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου

19. Οι αναιρεσείουσεςς παρατηρούν ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε από το τρίτο πενταμελές τμήμα συγκείμενο από τρία μόνο μέλη, ενώ ο σχηματισμός αυτός περιελάμβανε πέντε μέλη κατά την προφορική διαδικασία.

20. Προσάπτουν στο Πρωτοδικείο ότι, κατ' αυτόν τον τρόπο, εισήγαγε παρέκκλιση στην κανονική σύνθεση ενός πενταμελούς τμήματος, βάσει του άρθρου 32, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, λόγω της λήξεως της θητείας ενός από τα μέλη του τμήματος αυτού, που επήλθε στις 17 Σεπτεμβρίου 1998, μετά την προφορική διαδικασία.

21. Αυτή η σύνθεση του τμήματος συνιστά παράβαση των άρθρων 10, παράγραφος 1, και 32, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, που δικαιολογεί την αναίρεση της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

22. Οι αναιρεσείουσες υπενθυμίζουν, συναφώς, ότι το άρθρο 32, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας διέπει αποκλειστικά την περίπτωση κατά την οποία, λόγω απουσίας ή κωλύματος, προκύπτει άρτιος αριθμός δικαστών. Όμως, η λήξη της θητείας

ενός δικαστή δεν συνιστά απουσία ή κώλυμα κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, η οποία αφορά μόνον προσωρινές καταστάσεις και, επομένως, το Πρωτοδικείο κακώς την εφάρμοσε.

23. Αντίθετα από τις αναιρεσείουσες, φρονώ ότι η ανάλυση αυτή, η οποία άλλωστε έρχεται σε αντίθεση προς την πάγια νομολογία του Πρωτοδικείου [9], δεν έχει έρεισμα στο γράμμα του άρθρου 32, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου.

24. Πράγματι, δεν προκύπτει ότι η έννοια «της απουσίας ή του κωλύματος» που περιλαμβάνεται στο άρθρο αυτό έπρεπε να ερμηνευθεί ως αποκλείουσα τα άλλα κωλύματα πλην των προσωρινών.

25. Η αναιρεσείουσα στηρίζει την ερμηνεία της στο άρθρο 9, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου και το οποίο, εκτός των περιπτώσεων απουσίας και κωλύματος, αναφέρεται ρητώς στην περίπτωση χηρείας της θέσεως. Επιβάλλεται να συναχθεί ότι, κατά την έννοια του Κανονισμού Διαδικασίας, οι δύο πρώτες έννοιες δεν περιλαμβάνουν την τρίτη η οποία, επομένως, δεν καλύπτεται από καμία διάταξη παρά μόνον αν αυτή τη διαλαμβάνει ρητά.

9 — Η Επιτροπή παραθέτει, συναφώς, τις αποφάσεις της 5ης Ιουνίου 1992, T-26/90, Finsider κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-1789, σκέψη 37) (ανάληψη καθηκόντων δικαστή στο Δικαστήριο)· της 6ης Μαΐου 1997, T-195/95, Guérin automobiles κατά Επιτροπής (Συλλογή 1997, σ. II-679, σκέψη 10) (θάνατος)· της 8ης Ιουλίου 1998, T-232/95, Cecom κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1998, σ. II-2679, σκέψη 13) (διορισμός υπό την ιδιότητα του γενικού εισαγγελέα στο Δικαστήριο), και της 11ης Μαρτίου 1999, T-134/94, NMH Stahlwerke κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. II-239, σκέψη 38) (λήξη της θητείας).

26. Έστω και αν υποτεθεί ότι είναι δυνατόν να συναχθεί από άρθρο αναφερόμενο στην προεδρία του Πρωτοδικείου ένα κριτήριο ερμηνείας των διατάξεων που διέπουν τη λειτουργία αυτού, επιβάλλεται η διαπίστωση, εν πάση περιπτώσει, ότι το Πρωτοδικείο δεν ισχυρίστηκε ότι εφαρμόζει το άρθρο 32, παράγραφος 1, σε χηρεία θέσεως, αλλά σε λήξη θητείας. Όμως, οι δύο αυτές περιπτώσεις είναι διαφορετικές αφού η λήξη θητείας μεταφράζεται κατ' αρχήν από τον διορισμό ενός προσώπου που καλείται να διαδεχθεί το μέλος του οποίου η θητεία λήγει και όχι λόγω χηρείας της θέσεως.

27. Επομένως, το ζήτημα αν το άρθρο 32, παράγραφος 1, έχει εφαρμογή σε χηρεία θέσεως δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω.

28. Οι αναιρεσείουσες δεν μπορούν να επικαλεστούν ούτε τον στόχο του άρθρου 32, παράγραφος 1, προς στήριξη της θέσεώς τους.

29. Συγκεκριμένα, η διάταξη αυτή έχει ως σκοπό να εμποδίζει όπως οι δικαστές που συγκροτούν το Πρωτοδικείο να είναι σε άρτιο αριθμό προς έκδοση αποφάσεως. Στο πλαίσιο αυτό, ούτε η φύση του κωλύματος ούτε ο οριστικός ή προσωρινός χαρακτήρας του ασκούν επιρροή. Πράγματι, έστω και σύντομη απουσία ή σύντομο κώλυμα, που επέρχονται όμως, για παράδειγμα, κατά τη στιγμή της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, μπορούν να συνεπάγονται την ανάγκη να αποφευχθεί όπως οι δικαστές είναι σε άρτιο αριθμό.

30. Επομένως, δεν βλέπω τον λόγο για τον οποίο πρέπει να θεωρηθεί ότι η έννοια του «κωλύματος» κατά το άρθρο 32, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου δεν περιλαμβάνει το κώλυμα το οποίο απορρέει, για ένα δικαστή, από το τέλος της θητείας του.

31. Επομένως, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί.

Επί των αιτιάσεων των σχετικών με τις σκέψεις της αποφάσεως που αφορούν τις τέσσερις γερμανικές επιχειρήσεις

32. Με αυτόν τον λόγο αναιρέσεως, ο οποίος σκοπεί τις σκέψεις 609 έως 612 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, οι αναιρεσείουσες προσάπτουν στο Πρωτοδικείο ότι προέβη σε ελλιπή εξέταση των περιστατικών, αιτιολόγησε την απόφασή του κατά τρόπο αντιφατικό και ελλιπή και αλλοίωσε τα αποδεικτικά στοιχεία.

33. Ισχυρίζονται, πρώτον, ότι, στη σκέψη 611 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο απέκλεισε τα στοιχεία πωλήσεων της Hoechst που κατάρτισε εγκεκριμένη εταιρία λογιστών πολύ καλής φήμης και πιστοποιήθηκαν από δύο ορκωτούς λογιστές, επειδή τα στοιχεία αυτά δεν μπορούσαν να θεωρηθούν ως επαρκώς αξιόπιστα ώστε να θέσουν υπό αμφισβήτηση τα στοιχεία που παρέσχε η ίδια η αναιρεσείουσα απαντώντας σε αίτηση παροχής πληροφοριών.

34. Θεωρούν ότι, λαμβάνοντας υπόψη το τεκμήριο ακρίβειας και εξαντλητικότητας που απολαύουν γενικά τα αποτελέσματα των ελέγχων που πιστοποιούνται από ορκωτούς λογιστές, εναπέκειτο στο Πρωτοδικείο, αν δεν ήταν σε θέση να δεχθεί τις διαπιστώσεις των τελευταίων, να προβεί στη διεξαγωγή αποδείξεων σχετικά με τα στοιχεία που θεωρούσε ως ανακριβή και αμφισβητήσιμα. Εν συνεχεία, αν οι αμφιβολίες εξακολουθούσαν να υπάρχουν, η απόφαση έπρεπε να εκδοθεί υπέρ της διωκόμενης επιχειρήσεως.

35. Ωστόσο, δεν αμφισβητείται ότι το Πρωτοδικείο, στο πλαίσιο των ληφθέντων μέτρων οργανώσεως προκειμένου να διευκολυνθεί η διεξαγωγή αποδείξεων, ζήτησε τόσο από την Επιτροπή όσο και από την Hoechst στοιχεία σχετικά με το ζήτημα αυτό. Επομένως, όπως αναφέρει η Επιτροπή, το Πρωτοδικείο προέβη στις διαπιστώσεις, κατά των οποίων βάλλει η αναιρεσείουσα, έχοντας πλήρη γνώση των ασκούντων επιρροή εγγράφων.

36. Επομένως, δεν μπορεί να του προσάπτεται ότι, στην προκειμένη περίπτωση, δεν έλαβε τα αναγκαία μέτρα για να αποδείξει τα πραγματικά περιστατικά. Το γεγονός ότι οι αναιρεσείουσες δεν εγκρίνουν το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε το Πρωτοδικείο δεν ασκεί εν προκειμένω επιρροή.

37. Ο λόγος αναιρέσεως που προβάλλουν οι αναιρεσείουσες, καθόσον στηρίζεται στην ελλιπή εξέταση των περιστατικών, πρέπει επομένως να θεωρηθεί ότι στερείται ερείσματος.

38. Οι Wacker-Chemie και Hoechst προβάλλουν ακόμη ότι οι λόγοι ως προς τα επίδικα περιστατικά είναι αντιφατικοί και ελλιπείς. Επομένως, μπορούν να αμφισβητηθούν ενώπιον του Δικαστηρίου, χωρίς να είναι δυνατό να αντιταχθεί στις αναιρεσείουσες το απαράδεκτο που αντλείται από το γεγονός ότι πρόκειται για πραγματικό και όχι νομικό ισχυρισμό [10].

39. Πράγματι, το Πρωτοδικείο δεν παρέσχε στους διαδίκους τη δυνατότητα να διορθώσουν, με αξιόπιστη βεβαίωση των ορκωτών λογιστών, τις ανακριβείς πληροφορίες που εκ λάθους ανακοίνωσαν. Εξάλλου, δεν έλαβε υπόψη τα έγγραφα που περιλαμβάνονταν στη δικογραφία τα οποία αποκάλυψαν τη συμφωνία των στοιχείων τα οποία είχε παράσχει αρχικά η Hoechst με εκείνα που πιστοποίησαν οι ορκωτοί λογιστές. Τέλος, το Πρωτοδικείο αγνόησε τη σχέση αιτιότητας μη λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η Hoechst είχε διορθώσει τα δικά της στοιχεία πωλήσεως μετά την τροποποίηση, εκ μέρους της Επιτροπής, της βάσεως των αιτήσεων περί παροχής πληροφοριών και της προσκομίσεως των αποδεικτικών της στοιχείων.

40. Οι αναιρεσείουσες παραθέτουν ειδικότερα τη σκέψη 610 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, όπου το Πρωτοδικείο εκφράστηκε ως εξής:

«Η Επιτροπή, στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, αναφέρθηκε στον υπολογισμό αυτόν και στα συμπέρασμα που συνήγαγε. Ωστόσο, κατά την ακρόαση ενώπιον της Επιτροπής, η Hoechst διέψευσε τους αριθμούς που η ίδια είχε ανακοινώσει και ανακοίνωσε νέα αριθμητικά στοιχεία. Η Επιτροπή, ωστόσο, μπόρεσε να αποδείξει ότι τα στοιχεία αυτά δεν ήταν καθόλου αξιόπιστα. Έτσι, στην επίδικη απόφαση (σημείο 14, υποσημείωση 1) αναφέρει ότι "[τα ν]έα στοιχεία που προσκομίστηκαν από τη Hoechst κατά τις προφορικές ακροάσεις (χωρίς όμως τα αποδεικτικά έγγραφα) (...) είναι σαφώς αναξιόπιστα και θα έπρεπε να συνεπάγονται [χρησιμοποίηση] των εγκαταστάσεων της Hoechst [κατά] 105 % περίπου ενώ οι άλλοι επέτυχαν ποσοστά 70 % περίπου". Πράγματι, η Hoechst παραδέχθηκε ότι οι νέοι αυτοί αριθμοί ήταν εσφαλμένοι και παρέσχε στην Επιτροπή μια τρίτη σειρά αριθμών, με επιστολή της 21ης Οκτωβρίου 1988.»

41. Στη σκέψη 611 προσέθεσε τα εξής:

«Στη νέα αυτή σειρά αριθμών περιέχεται, σε σχέση προς τα αρχικώς παρασχεθέντα στοιχεία, αμελητέα διόρθωση των αριθμών των πωλήσεων της Hoechst στην Ευρώπη, οι οποίοι, κατά τα λοιπά, επιβεβαιώνουν την

10 — Απόφαση της 7ης Μαΐου 1998, C-401/96 P, Somaco κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-2587) και την παρατιθέμενη νομολογία.

ακρίβεια των αριθμών που περιέχονται στον πίνακα Atochem, προστίθεται όμως, ως "πωλήσεις προς τους καταναλωτές" υπό την έννοια των δηλώσεων Fides, η κατανάλωση της ίδιας της Hoechst για τον εργοστάσιό της στο Kalle. Το Πρωτοδικείο θεωρεί, ωστόσο, ότι, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων υπό τις οποίες παρασχέθηκαν τα στοιχεία αυτά, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως επαρκώς αξιόπιστα ώστε να θέσουν υπό αμφισβήτηση τα στοιχεία που παρέσχε η ίδια η προσφεύγουσα απαντώντας σε αίτηση παροχής πληροφοριών.»

42. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει αναμφισβήτητα ότι η κριτική των αναιρεσειουσών αναφέρεται στην πραγματικότητα στην εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτίμηση των διαφόρων πληροφοριών που παρέσχε η Hoechst ως προς το επίπεδο των πωλήσεών της. Πράγματι, οι παρατεθείσες ανωτέρω σκέψεις, τις οποίες οι αναιρεσείουσες δεν αμφισβητούν, δεν έχουν άλλο αντικείμενο πλην της αποδεικτικής αξίας που πρέπει να αποδοθεί στην τρίτη σειρά αριθμών που ανακοινώθηκε στην Επιτροπή με επιστολή της 21ης Οκτωβρίου 1988, σε σχέση με τις παρασχεθείσες προηγουμένως δύο σειρές.

43. Όμως, κατά πάγια νομολογία, η εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων είναι πραγματικό ζήτημα το οποίο δεν μπορεί να εξεταστεί από το Δικαστήριο στο πλαίσιο αναιρέσεως, εκτός αν υπήρξε αλλοίωση των περιστατικών εκ μέρους του Πρωτοδικείου [11].

11 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 21ης Ιουνίου 2001, C-280/99 P, C-281/99 P και C-282/99 P, Moccia Irme κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2001, σ. I-4717, σκέψη 78).

44. Οι αναιρεσείουσες ισχυρίζονται ότι αυτό συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση. Στηρίζονται, συναφώς, στα ίδια επιχειρήματα με αυτά που περιγράφονται ανωτέρω.

45. Φρονώ, επομένως, ότι ορθώς η Επιτροπή χαρακτηρίζει τον ισχυρισμό αυτό ως «αναδιατύπωση» του προηγούμενου λόγου. Πράγματι, με κάλυψη τον ισχυρισμό της αλλοιώσεως, οι αναιρεσείουσες επαναλαμβάνουν απλώς τη διαφωνία τους προς την ανάλυση των πραγματικών περιστατικών στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο στις σκέψεις 610 και 611 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως και, επομένως, προσκρούουν στο απαράδεκτο των λόγων που αφορούν τις πραγματικές εκτιμήσεις του Πρωτοδικείου.

46. Έστω και αν υποτεθεί ότι ο λόγος αυτός είναι παραδεκτός, είναι, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμος. Πράγματι, φρονώ ότι, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις και, ειδικότερα, το ότι υπάρχουν τρεις σειρές διαφορετικών αριθμών που προσκομίστηκαν κατά τη διαδικασία από την ίδια την ενδιαφερόμενη επιχείρηση, ενώ η μεταβολή της μεθοδολογίας που φαίνεται να επέβαλε η Επιτροπή δεν μπορεί να εξηγήσει όλες αυτές τις διαφορές, το Πρωτοδικείο είχε το δικαίωμα να απορρίψει την τελευταία από τις σειρές αυτές, χωρίς να αλλοιώσει τα περιστατικά.

47. Εντελώς επικουρικά, παρατηρώ ακόμη ότι, εν πάση περιπτώσει, ο λόγος αυτός δεν μπορεί να συνεπάγεται την αναίρεση της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

48. Πράγματι, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, αντίθετα απ' ό,τι προβάλλουν οι αναιρεσείουσες, αφορά μόνο μια δευτερεύουσα πτυχή της διαπιστώσεως των περιστατικών αφού η εκ μέρους του Πρωτοδικείου εξέταση άλλων εγγράφων που προσκόμισε η Επιτροπή το οδήγησε ήδη στο να θεωρήσει ως αποδειχθείσα, κατά τρόπο πειστικό, την ύπαρξη μηχανισμού ποσοστώσεων μεταξύ των παραγωγών PVC [12]. Σε σχέση με τα έγγραφα αυτά, η εξακρίβωση των πωλήσεων σε τόνους των τεσσάρων Γερμανών παραγωγών για το πρώτο τρίμηνο του 1984 που περιλαμβάνεται στο αποκαλούμενο έγγραφο Atochem δεν συνιστά παρά πρόσθετο στοιχείο.

49. Η ανάγνωση της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως αποκαλύπτει, πράγματι, ότι, ανεξάρτητα από το ζήτημα αυτό, το Πρωτοδικείο θεώρησε ήδη ως επαρκείς, προκειμένου να αποδείξει την ύπαρξη του μηχανισμού ποσοστώσεων, τις αποδείξεις που προέκυπταν από έγγραφα όπως το «sharing the pain» [13], το έγγραφο «Alcudia» [14], το έγγραφο «DSM» [15], το σημείωμα Montedison [16] και τα έγγραφα που απαριθμούνται στη σκέψη 614 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, χωρίς οι αναιρεσείουσες να προβάλουν συναφώς αλλοίωση των πραγματικών περιστατικών.

50. Επομένως, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί.

Επί του λόγου που αντλείται από την πλημμελή προηγούμενη διοικητική διαδικασία

51. Οι Wacker-Chemie και Hoechst προσάπτουν στο Πρωτοδικείο ότι έκρινε, στις σκέψεις 183 έως 193 και 246 έως 270 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή, εκδίδοντας την απόφαση PVC II, με πανομοιότυπο περιεχόμενο με εκείνο της αποφάσεως PVC I, χωρίς να προβεί σε νέα ακρόαση των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων και χωρίς να ζητήσει εκ νέου διαβούλευση της συμβουλευτικής επιτροπής, δεν παρέβη τα άρθρα 19, παράγραφος 1, και 10, παράγραφος 3, του κανονισμού 17.

52. Κατά τις αναιρεσείουσες, οι διατάξεις αυτές, οι οποίες έχουν εφαρμογή, η πρώτη, «πριν [την έκδοση των] αποφάσεων που προβλέπουν τα άρθρα 2, 3, 6, 7, 8, 15, και 16» του κανονισμού και, η δεύτερη, «πριν από κάθε απόφαση συνακόλουθη διαδικασίας που αναφέρει η παράγραφος 1», έπρεπε, κατά τη διατύπωσή τους, να θεωρηθούν ως επιβάλλουσες νέα ακρόαση και νέα διαβούλευση της συμβουλευτικής επιτροπής.

53. Οι αναιρεσείουσες δεν αμφισβητούν ότι οι προπαρασκευαστικές αυτές πράξεις είχαν εκπληρωθεί πριν την έκδοση της αποφάσεως PVC I ούτε ισχυρίζονται ότι η ακύρωση αυτής έθιξε το κύρος τους.

54. Ωστόσο, φρονούν ότι, λόγω της παρελεύσεως χρονικού διαστήματος έξι ετών

12 — Βλ. σκέψη 607 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.
13 — Σκέψη 588 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.
14 — Σκέψη 589 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.
15 — Σκέψη 594 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.
16 — Σκέψη 599 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

μεταξύ της εκπληρώσεως των πράξεων αυτών και της εκδόσεως της αποφάσεως, έπρεπε να θεωρηθεί ότι η ακρόαση των επιχειρήσεων και η διαβούλευση της συμβουλευτικής επιτροπής δεν ήταν πλέον σύμφωνες με τις επιταγές του κανονισμού.

55. Υποστηρίζουν ότι τα στοιχεία που προέκυψαν κατά τη διάρκεια διαδικασίας που είχε ως αντικείμενο τη δίωξη παραβάσεων πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο πλησιέστερης χρονικά εξετάσεως. Η ανάγκη αυτή έχει εφαρμογή στη διαπίστωση της παραβάσεως, στη διαταγή να τεθεί τέρμα στην παράβαση και στον καθορισμό του ύψους του προστίμου, δηλαδή, στην προκειμένη περίπτωση, στα άρθρα 1, 2 και 3 της αποφάσεως PVC II.

56. Έτσι, πρώτον, το άρθρο 1 αυξάνει κατά τρόπο αδικαιολόγητο και υπέρμετρο το περιεχόμενο της διαπιστωθείσας παραβάσεως. Πράγματι, ενώ η διαπίστωση που έγινε με την απόφαση PVC I ίσχυε έως την ημέρα της εκδόσεώς της, δηλαδή έως την 21η Δεκεμβρίου 1988, η απόφαση PVC II ισχύει για πεντέμισι πρόσθετα έτη, χωρίς προηγούμενη ανακοίνωση των αιτιάσεων που καταλογίζει στις εν λόγω επιχειρήσεις τη συνέχιση της παραβάσεως για την περίοδο από 1989 έως 1994. Επομένως, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία για την παράβαση των διατάξεων περί ακροάσεων, έστω και ακολουθώντας την ανάλυση του Πρωτοδικείου που εξαρτά την ανάγκη διενέργειας νέας προηγούμενης διαδικασίας από την επίκληση νέων αιτιάσεων.

57. Δεύτερον, η διαταγή να τεθεί τέρμα στην παράβαση προϋποθέτει ότι η παράβαση εξακολουθεί κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως ή, τουλάχιστον, ότι υπάρχει κίνδυνος να επαναληφθεί. Ελλείψει αποδείξεως επί των σημείων αυτών, η παρέλευση του χρόνου είχε ως συνέπεια την εξαφάνιση του νομίμου ερείσματος της αποφάσεως PVC II.

58. Τρίτον, όσον αφορά επίσης τη διαταγή να τεθεί τέρμα στην παράβαση, ούτε στο σκεπτικό της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως ούτε στο άρθρο 2 της αποφάσεως PVC II αναφέρονται οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις. Όμως, προτού εκδοθεί η απόφαση PVC II, οι αναιρεσείουσες και άλλοι αποδέκτες της αποφάσεως έπαψαν οριστικά τη δραστηριότητά τους στην αγορά του PVC και, επομένως, δεν υποχρεούνταν να παύσουν την παράβαση. Συνεπώς, η απόφαση PVC II δεν είναι επαρκώς σαφής και συγκεκριμένη ως προς το περιεχόμενό της.

59. Τέταρτον, τέλος, ο καθορισμός του ύψους του προστίμου προϋποθέτει επίσης πλησιέστερη χρονικά απόφαση. Πράγματι, η Επιτροπή όφειλε να λάβει υπόψη την πραγματική κατάσταση κατά τον χρόνο εκδόσεως της δεύτερης αποφάσεως. Εξάλλου, έπρεπε να λάβει υπόψη τον κύκλο εργασιών κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, πράγμα που συνεπάγεται προσδιορισμό του κύκλου εργασιών του τελευταίου οικονομικού έτους που προηγείται της αποφάσεως.

60. Η επιχειρηματολογία αυτή δεν πείθει.

61. Συγκεκριμένα, όσον αφορά το πρώτο σημείο, η θέση των αναιρεσειουσών είναι προφανώς αβάσιμη. Καμία διάταξη της αποφάσεως δεν συνεπάγεται ότι η παράβαση είχε διαρκέσει έως την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως.

62. Η απόφαση προσδιορίζει μόνο τη διάρκεια της παραβάσεως που λήφθηκε υπόψη για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, διάρκεια η οποία δεν έχει σχέση με την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως και ουδόλως την επηρεάζει. Αντιθέτως, η απόφαση δεν περιλαμβάνει καμία διαπίστωση όσον αφορά την ημερομηνία παύσεως της παραβάσεως, πράγμα που, σύμφωνα με μη αμφισβητηθείσα απόφανση του Πρωτοδικείου [17], δεν έπρεπε εξάλλου να το πράξει.

63. Ως προς το δεύτερο σημείο, για το οποίο άλλωστε πρέπει να παρατηρηθεί ότι δεν εμφανίζει αναγκαία σχέση με την παρέλευση του χρόνου καθόσον μπορούσε επίσης να γίνει επίκλησή του κατά της αποφάσεως PVC I, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι, εφόσον δεν προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι η παράβαση συνεχιζόταν, η διαταγή αυτή στερείται αποτελέσματος έναντι των αποδεκτών της. Επομένως, δεν μπορεί να αποτελέσει, έναντι αυτών, βλαπτική πράξη.

64. Ως προς το τρίτο σημειο, αρκεί η παρατήρηση, όπως έπραξε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 1247 της αποφάσεώς του, ότι η διαταγή παύσεως της παραβάσεως απευθύνεται ρητά στις επιχειρήσεις «οι οποίες συνεχίζουν να δρουν στον τομέα του PVC». Επομένως, η επιχειρηματολογία των αναιρεσειουσών επί του σημείου αυτού στερείται προφανώς παντός ερείσματος.

65. Ως προς το τέταρτο σημείο, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, κατά το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, τα πρόστιμα τα οποία η Επιτροπή δικαιούται να επιβάλλει δεν μπορούν να υπερβαίνουν ένα ανώτατο όριο που αντιστοιχεί στο «δέκα τοις εκατό του κύκλου εργασιών που πραγματοποιήθηκε κατά την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο από μία των επιχειρήσεων οι οποίες έχουν συνεργήσει στην παράβαση».

66. Η αναφορά αυτή στον κύκλο εργασιών που πραγματοποιήθηκε κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος δεν ασκεί επομένως επιρροή στον προσδιορισμό ενός ανωτάτου ορίου του προστίμου. Στην προκειμένη περίπτωση, δεν προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι η Επιτροπή, μη μεταβάλλοντας, με την απόφαση PVC II, το ύψος των προστίμων που επιβλήθηκαν βάσει της αποφάσεως PVC I, υπερέβη αυτό το όριο.

67. Επομένως, το επιχείρημα που βασίζεται στον καθορισμό του ύψους του προστίμου δεν ασκεί επιρροή.

17 — Σκέψη 1125 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

68. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί, χωρίς να χρειάζεται να εξεταστεί αν, όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή, είναι απαράδεκτος διότι επαναλαμβάνει ταυτόσημα τα επιχειρήματα τα οποία προβλήθηκαν πρωτοδίκως και απορρίφθηκαν από το Πρωτοδικείο.

Επί του λόγου που αντλείται από την παράβαση των άρθρων 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17

69. Οι Wacker-Chemie και Hoechst υποστηρίζουν ότι το Πρωτοδικείο κακώς έκρινε ότι το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης είχε εφαρμογή.

70. Συναφώς, αμφισβητούν τους δικαιολογητικούς λόγους που περιλαμβάνονται στις σκέψεις 609 έως 612 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, σχετικά με τη συμμετοχή σε σύμπραξη επί των ποσοστώσεων των γερμανικών μερών στη διαδικασία. Παραπέμπουν επί του σημείου αυτού στις αιτιάσεις τους που αντλούνται από την ελλιπή εξέταση των περιστατικών, την αντιφατική και ελλιπή αιτιολογία, καθώς και από την αλλοίωση των αποδεικτικών στοιχείων.

71. Επομένως, ο λόγος αυτός δεν έχει αυτοτελές περιεχόμενο σε σχέση με τους τελευταίους, οι οποίοι, όπως εκτέθηκε ανωτέρω, πρέπει να απορριφθούν.

72. Εξάλλου, οι αναιρεσείουσες αμφισβητούν την εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτίμηση, στις σκέψεις 662 έως 673 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, επί ορισμένων αποδεικτικών στοιχείων, συγκεκριμένα δύο εγγράφων σχεδιασμού.

73. Συμμερίζομαι την άποψη της Επιτροπής ότι οι αναιρεσείουσες περιορίζονται στο να επικρίνουν την εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων εκ μέρους του Πρωτοδικείου, ενώ, ελλείψει αλλοιώσεως η οποία δεν προβάλλεται εν προκειμένω, μια τέτοια εκτίμηση δεν συνιστά νομικό ζήτημα που υποβλήθηκε, ως τέτοιο, στον έλεγχο του Δικαστηρίου [18].

74. Επομένως, και αυτός ο λόγος πρέπει να απορριφθεί.

18 — Απόφαση της 2ας Μαρτίου 1994, C-53/92 P, Hilti κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. I-667, σκέψη 42).

III — Πρόταση

75. Για τους προεκτεθέντες λόγους, προτείνω στο Δικαστήριο:

— να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως·

— να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.